

Jadwiga Sadowska
Uniwersytet w Białymstoku

Literatura dziecięca w Polsce w świetle statystyki wydawniczej (1944-2012)

Literatura piękna kierowana do czytelnika dziecięcego w wieku od 5 do 14 lat stanowi istotną część literatury pięknej każdego kraju¹. Celem artykułu jest przegląd liczbowy książek z literatury dziecięcej (z pewnymi odwołaniami także do literatury młodzieżowej) w Polsce w okresie 1944–2012². Źródłem danych był rocznik statystyczny „Ruch Wydawniczy w Liczbach” opracowywany w Bibliotece Narodowej od 1955 roku³. W analizie uwzględniono liczby wydawanych tytułów literatury pięknej, przekładów, wznowień i nowości (pierwsze wydania), wskazano najbardziej popularnych autorów oraz najczęściej wydawane tytuły literatury polskiej i zagranicznej.

¹ Granice wiekowe dziecka i młodzieży są umowne. Dla dziecka przyjmuje się wiek do 14 roku życia, dla młodzieży przyjmowano 15-16 lat, ale za górną granicę dla młodzieży uznaje się też koniec szkoły średniej, a zarazem pełnoletniość, tj. 18 lat. W praktyce bibliotecznej literaturę dla dzieci dzieli się na trzy poziomy wg stopnia trudności: poziom I – dla dzieci najmłodszych, przedszkolnych i początkowych klas, poziom II – dla dzieci młodszych w wieku 9-10 lat, III poziom - dla dzieci starszych w wieku 11-14 lat; literatura dla młodzieży (15-16 lat) należy do poziomu IV, zob. *Wykaz działów katalogu rzeczowego w bibliotekach publicznych dla dzieci i młodzieży*, oprac. G. Lewandowicz. Warszawa 1998, s. 17.

² Podobną analizę wykonałam dla literatury młodzieżowej („Zielonogórskie Studia Bibliotekoznawcze” 2016, w druku). W przedstawionym tekście wzięto pod uwagę te same lata, aby możliwe było porównanie literatury dziecięcej i młodzieżowej.

³ Dopiero od 1955 r. zaczęto regularnie wydawać w Bibliotece Narodowej rocznik statystyczny „Ruch Wydawniczy w Liczbach”, ale początkowo zawierał on tylko niektóre dane, np. do 1960 r. uwzględniano tylko literaturę piękną dla dorosłych; do 1967 nie podawano wznowień literatury pięknej. Jedyną postacią tabel „Ruch Wydawniczy w Liczbach” otrzymał dopiero od 1973 r. (44 tab., wcześniej 30 tab.) i od tego czasu dane są porównywalne. Pełne dane retrospektywne od 1944 r. opublikowano w „Ruchu Wydawniczym w Liczbach” w 1973 r. dla pisarzy polskich i obcych wydawanych w Polsce, których dzieła miały co najmniej 10 wydań.

Analiza tych danych ukazuje pewne tendencje, charakterystyczne dla literatury dziecięcej w Polsce. Istotną cezurą jest przełom lat 80. i 90. XX w., gdy państwowy scentralizowany i planowy rynek wydawniczy ustąpił wolnemu rynkowi. Z tych względów zwrócono szczególną uwagę na zmiany zachodzące w latach 1990–2012, odwołując się porównawczo do wybranych lat z okresu poprzedniego.

Literatura dla dzieci i młodzieży w Polsce stanowi od 15 do 28% ogółu literatury pięknej. Trudno wskazać tu jakąś wyraźną cezurę czasową, choć można zauważyć, że w latach 1992–1996 odsetek ten kształtował się nieco poniżej 20%, natomiast od 2004 roku utrzymuje się na stałym poziomie powyżej 23%. Szczegóły ilustruje tabela 1.

Tabela 1. Literatura piękna dla dorosłych oraz dla dzieci i młodzieży

ROK	Liczba tytułów literatury pięknej dla dorosłych	Liczba tytułów literatury pięknej dla dzieci i młodzieży	Udział procentowy literatury pięknej dla dzieci i młodzieży
1965	821	253	23,55
1975	1079	361	25,07
1980	1166	279	19,30
1985	1086	407	27,26
1990	1237	336	21,36
1991	1555	441	22,09
1992	1966	434	18,08
1993	2002	482	19,40
1994	2441	560	18,66
1995	2065	491	19,20
1996	1925	472	19,69
1997	2538	827	24,57
1998	3043	796	20,73
1999	2755	805	22,61
2000	3208	810	20,16
2001	2868	655	18,59
2002	2802	501	15,16
2003	3590	839	18,94
2004	3654	1319	26,52
2005	3252	1056	24,51
2006	3679	1103	23,09
2007	3909	1425	26,71
2008	4316	1619	27,27
2009	4185	1699	28,87
2010	4708	1482	23,98
2011	5089	1890	27,08
2012	5223	2081	28,49

Źródło: obliczenia własne na podstawie „Ruchu Wydawniczego w Liczbach”.

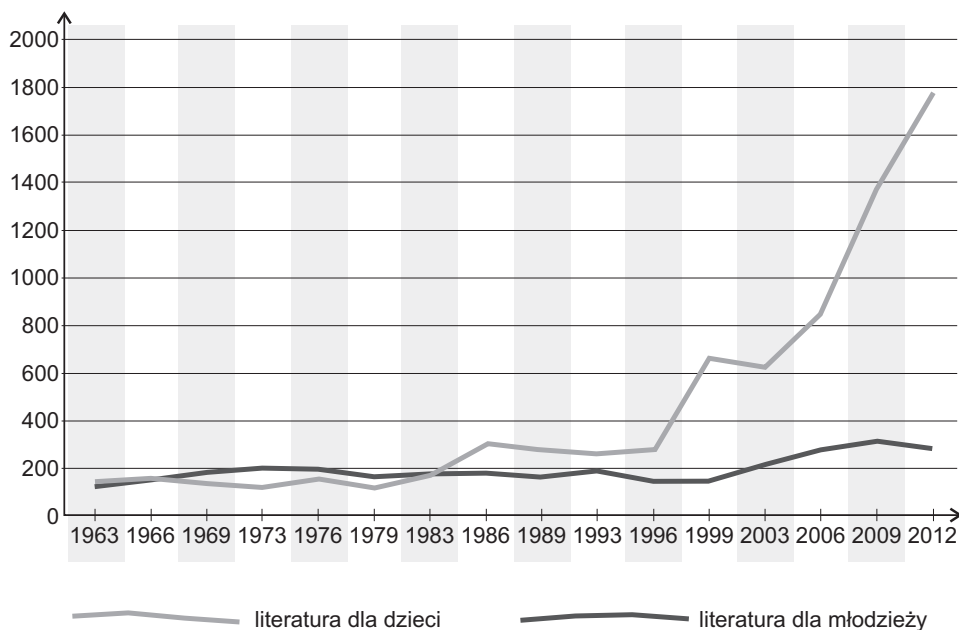
Warto zwrócić uwagę na relacje liczbowe między literaturą dla dzieci a literaturą dla młodzieży w poszczególnych dekadach (tab. 2)⁴. W latach 60. XX w. proporcje literatury dziecięcej i młodzieżowej były prawie jednakowe, z tendencją do przewagi literatury młodzieżowej, w latach 70. przeważała literatura młodzieżowa. W latach 80. proporcje odwróciły się na korzyść literatury dziecięcej. W latach 90. tendencja ta utrzymywała się, a w pierwszej dekadzie XXI wieku zdecydowanie się pogłębiła – w 2009 roku liczba tytułów dla dzieci była czterokrotnie wyższa niż dla młodzieży, a w roku 2012 – aż sześciokrotnie (tabela 2 i wykres 1).

Tabela 2. Liczba tytułów literatury pięknej dla dzieci i dla młodzieży (po 3 lata z dekady)

ROK	Literatura piękna dla dzieci	Literatura piękna dla młodzieży
1963	142	122
1966	159	147
1969	131	181
1973	140	200
1976	153	191
1979	118	163
1983	172	174
1986	305	178
1989	272	165
1993	258	181
1996	277	139
1999	665	140
2003	619	220
2006	831	272
2009	1383	316
2012	1793	288

Źródło: „Ruch Wydawniczy w Liczbach” za poszczególne lata.

⁴ Dokładne dane od 1961 r. zamieszczone są w poszczególnych rocznikach „Ruchu Wydawniczego w Liczbach”.

Wykres 1. Relacje między literaturą dla dzieci i literaturą dla młodzieży

Czym można uzasadnić tę zdecydowaną przewagę liczby tytułów literatury dziecięcej nad młodzieżową? Wydaje się, że pewne znaczenie może mieć granica wiekowa, która może wpływać na dane statystyczne. Mianowicie, dla pewnej grupy książek trudno jest jednoznacznie rozstrzygnąć, czy przeznaczone są one dla dzieci starszych w wieku 13-14 lat, czy dla młodzieży w wieku 15 lat (np. książki L.M. Montgomery, J. Londona, M. Twaina, komiksy H. J. Chmielewskiego). Dlatego ich kwalifikacja mogła mieć wpływ na ostateczne dane statystyczne. Po drugie, książki dla dzieci darzone są pewnym sentymentem przez rodziców, którzy zazwyczaj kupują swoim dzieciom te, które sami lubili w dzieciństwie, co może wpływać na zwiększone zakupy, a w efekcie na decyzje wydawców. Można też sądzić, że środowisko autorów książek dziecięcych jest liczniejsze od środowiska autorów książek młodzieżowych. Wreszcie, książki dla dzieci są zazwyczaj małe objętościowo, a więc koszt ich wydania jest niższy i być może z tego względu więcej się ich wydaje (nie egzemplarzy, ale tytułów). Wydaje się też, że młodzież sięga po tytuły z literatury dla dorosłych, co tym samym obniża zainteresowanie typowymi tytułami literatury młodzieżowej.

Literatura dziecięca polska i przekłady

Do 1990 roku, tj. w okresie rynku wydawniczego państwowego, odsetek przekładów literatury dziecięcej kształtował się w granicach 15-18%. Na wolnym rynku sytuacja zaczęła się zmieniać i już w 1990 roku odsetek przekładów zwiększył się prawie dwukrotnie w stosunku do okresu poprzedniego (32%), w kolejnych latach nastąpiły dalsze wzrosty, dochodzące wyjątkowo do 60 i 63% w latach 2009 i 2008. Na ogół jednak odsetek książek zagranicznych dla dzieci od lat dziewięćdziesiątych wahał się między 40 a 50%, choć w 2002 roku był wyjątkowo niski (24,71).

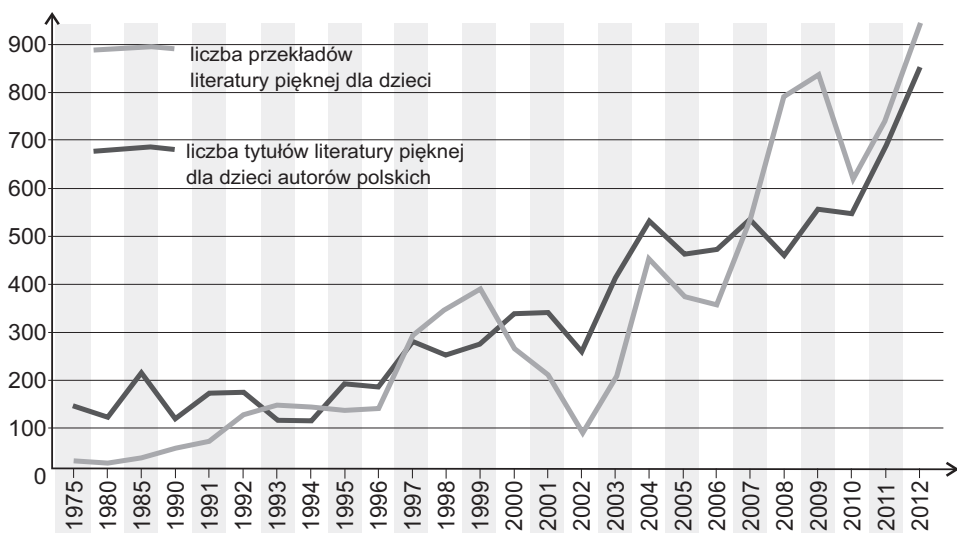
Tabela 3. Literatura dziecięca polska i obca (przekłady)

ROK	Liczba tytułów literatury pięknej dla dzieci (ogółem)	Liczba tytułów autorów polskich	Liczba przekładów	Odsetek przekładów
1965	148	125	23	15,54
1975	173	145	28	16,18
1980	144	122	22	15,27
1985	247	214	33	13,36
1990	171	115	56	32,74
1991	241	170	71	29,46
1992	300	175	125	41,66
1993	258	114	144	55,81
1994	255	115	140	54,90
1995	328	194	134	40,85
1996	325	187	138	42,46
1997	575	279	296	51,47
1998	599	253	346	57,76
1999	665	272	393	59,09
2000	605	336	269	44,46
2001	548	340	208	37,95
2002	348	262	86	24,71
2003	619	412	207	33,44
2004	978	527	451	46,11
2005	837	467	370	44,20
2006	831	473	358	43,08
2007	1059	530	529	49,95
2008	1262	464	798	63,23
2009	1383	553	830	60,01
2010	1158	545	613	52,93
2011	1426	692	734	51,47
2012	1793	852	941	52,48

Źródło: obliczenia własne na podstawie „Ruchu Wydawniczego w Liczbach”.

Zwiększone zainteresowanie literaturą obcą od lat 90. miało swe źródła w uwolnieniu rynku wydawniczego, co uwidocznili się także w pochodzeniu tej literatury. W latach 50. przeważały wydania przekładów autorów z krajów socjalistycznych (Arkady Gajdar, Samuel Marszak) oraz klasyki (Grimm, Andersen). Po roku 1990 są to w znacznej mierze książki autorów amerykańskich i angielskich, ale istotnie wzrasta też liczba przekładów z literatury francuskiej (Rene Goscinny, Charles Perrault), szwedzkiej (Astrid Lindgren) i belgijskiej (Carlos Busquetes), przy tym pojawia się też twórczość znanych autorów, wcześniej nie tłumaczona, np. zwiększyła się zdecydowanie liczba wydawanych tytułów Astrid Lindgren, wcześniej niewydawanych w Polsce. Do tych najbardziej popularnych (*Dzieci z Bullerbyn*, *Pippi Pończoszanka*) doszły następne części (*Pippi wchodzi na pokład*; *Pippi na Południowym Pacyfiku*) oraz takie książki, jak: *Bracia Lwie Serce* (14 wydań), *Ronja, córka zbójnika* (14 wydań), *Lotta z ulicy awanturników* (15 wydań), *Emil ze Smalandii* (11 wydań). Warto też zwrócić uwagę na książki, które były wprawdzie wydawane w PRL, ale dopiero po roku 1990 roku nastąpił kilkakrotny wzrost ich wydań, np. książki Frances Burnett (*Tajemniczy ogród*, *Mały lord*, *Mała księżniczka*). Również częściej, niż przed rokiem 1990 wydawano autorów o utrwalonej pozycji, jak H. Ch. Andersen, bracia Grimm czy Tove Jansson. Pojawiły się też po 1990 roku oficyny specjalizujące się w wydawaniu książek zagranicznych, np. Walta Disneya. Wszystkie te czynniki wpłynęły na zwiększanie się od lat dziewięćdziesiątych proporcji literatury obcej w stosunku do polskiej.

Wykres 2. Relacja między literaturą dziecięcą polską i obcą (przekłady)

Przekłady literatury dziecięcej w okresie PRL pochodziły w ok. 40% z literatury rosyjskiej (dokładniej republik ZSRR), np. w 1964 roku z 13 wydanych przekładów 8 stanowiła literatura rosyjska, podobnie w 1965 roku na 23 przekłady 13 tytułów stanowiła literatura rosyjska. Od lat siedemdziesiątych-osiemdziesiątych proporcje te powoli zaczęły się zmieniać na korzyść innych krajów, w tym skandynawskich (zob. tab. 4).

Tabela 4. Liczba tytułów literatury obcej dla dzieci według wybranych krajów pochodzenia autora

KRAJ	Liczba tytułów w latach							
	1965	1975	1985	1990	1995	2000	2005	2010
Australia	0	0	0	0	1	1	8	0
Austria	0	1	0	0	0	1	4	2
Belgia	0	0	0	0	20	15	48	8
Czechosłowacja (Czechy+Słowacja)	2	0	4	6	2	9	1	2
Dania	0	1	2	6	3	10	15	8
Finlandia	0	3	0	6	7	7	4	8
Francja	3	0	2	2	6	19	31	59
Hiszpania	0	0	0	0	9	7	8	19
Kanada	0	0	0	0	0	0	9	17
Niemcy	2	0	4	11	18	30	30	46
Norwegia	0	1	0	0	0	1	1	5
Stany Zjednoczone	0	1	0	2	27	52	64	152
Szwecja	0	2	2	3	4	14	10	33
Wielka Brytania	0	4	3	7	32	83	97	199
Włochy	1	0	0	1	4	14	24	25
ZSRR/Rosja	13	8	13	9	0	4	8	1

Źródło: „Ruch Wydawniczy w Liczbach” za poszczególne lata.

Wznowienia i pierwsze wydania

W 1967 roku w „Ruchu Wydawniczym w Liczbach” zaczęto uwzględniać liczbę tytułów literatury dziecięcej (i młodzieżowej) wznawianych i wydawanych po raz pierwszy. Na podstawie tych danych można stwierdzić, że w latach 60., 70. i 80. odsetek pierwszych wydań wahał się między 48 a 64%. Od początku lat dziewięćdziesiątych XX w. wskaźnik ten zaczyna zdecydowanie wzrastać, sięgając lub w niektórych latach przekraczając 70%, po roku 2000 odsetek pierwszych wydań sięga 80%, w latach 2006-2012 jest bliski 90%. Oznacza to przede wszystkim znacznie większą różnorodność tytułów obecnie, niż w okresie rynku regulowanego w PRL, który opierał się na autorach (polskich i obcych) sprawdzonych z punktu widzenia zainteresowań czytelników. Z drugiej zaś strony może to wskazywać na ciągłe poszukiwania wydawców i być może także wysoki odsetek pozycji „nietrafionych”, których wznowienie jest nieopłacalne z ekonomicznego punktu widzenia. Prawdopodobnie nie bez znaczenia są prawa autorskie, które muszą być wykupione do każdego wydania (z wyjątkiem tytułów, znajdujących się w tzw. domenie publicznej, do których prawa wygasły).

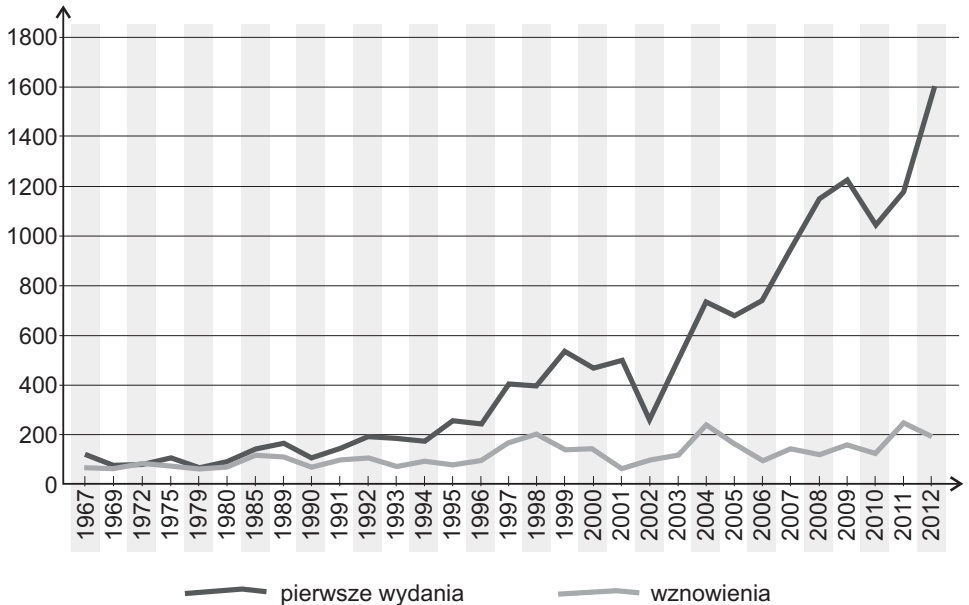
Tabela 5. Pierwsze wydania i wznowienia literatury dziecięcej

ROK	Liczba tytułów literatury pięknej dla dzieci (ogółem)	Pierwsze wydania	Wznowienia	Odsetek pierwszych wydań
1967	187	120	67	64,17
1969	131	71	60	54,19
1972	150	73	77	48,66
1975	173	105	68	60,69
1979	118	64	54	54,23
1980	144	82	62	56,94
1985	247	135	112	54,65
1989	272	168	104	61,76
1990	171	103	68	60,23
1991	241	144	97	59,75
1992	300	197	103	65,66
1993	258	189	69	73,25
1994	255	173	82	67,84
1995	328	253	75	77,13
1996	325	238	87	73,23

1997	575	403	172	70,08
1998	599	399	200	66,61
1999	665	532	133	80,00
2000	605	462	143	76,36
2001	548	493	55	89,96
2002	348	256	92	73,56
2003	619	505	114	81,58
2004	978	739	239	75,56
2005	837	676	161	80,76
2006	831	741	90	89,16
2007	1059	926	133	87,44
2008	1262	1144	118	90,64
2009	1383	1226	157	88,64
2010	1158	1034	124	89,29
2011	1426	1178	248	82,60
2012	1793	1602	191	89,34

Źródło: obliczenia własne na podstawie „Ruchu Wydawniczego w Liczbach”.

Wykres 3. Relacja między pierwszymi wydaniem i wznowieniami literatury dziecięcej

Autorzy literatury dziecięcej i ich książki

Jak już wspomniano, istotną cezurą wydawniczą jest przełom lat 80. i 90. XX w. Niemniej jednak są autorzy i tytuły, które cieszą się stałym zainteresowaniem czytelników i wydawców. Często są to lektury szkolne kolejnych pokoleń dzieci, co oczywiście ma wpływ na liczbę wydań.

Lista rangowa autorów polskich literatury dziecięcej według liczby wydań w latach 1944-2012⁵

Jan Brzechwa – 540 wydań
Maria Konopnicka – 450
Julian Tuwim – 350
Ewa Szelburg-Zarembina – 316
Czesław Janczarski – 260
Maria Kownacka – 248
Wanda Chotomska – 239
Janina Porazińska – 201
Ewa Stadmüller – 190
Helena Bechlerowa – 151
Hanna Januszewska – 146
Jan Grabowski – 123
Lucyna Krzemieniecka – 118
Jadwiga Korczakowska – 108
Hanna Łochocka – 103
Ludwik Jerzy Kern – 93
Grzegorz Kasdepke – 88
Anna Onichimowska – 83
Mira Jaworczakowa – 79
Stanisław Jachowicz – 77
Joanna Papuzińska – 70
Kornel Makuszyński – 68

⁵ Twórczość wymienionych autorów polskich kierowana jest głównie do dzieci, jednak w ich repertuarze są też niekiedy książki dla młodzieży (np. Makuszyński, Korczakowska, Bechlerowa) lub dorosłych (Konopnicka, Tuwim, Kern), które starałam się oddzielić w statystyce, jednak nie zawsze dysponowałam pełnymi danymi.

Warto tu zauważyć wysokie miejsce nowych, jednak nielicznych pisarzy, jak Ewa Stadmüller, Grzegorz Kasdepke, Anna Onichimowska, Joanna Papuzińska.

Lista rangowa pisarzy zagranicznych literatury dziecięcej według liczby wydań w latach 1944-2012

Hans Ch. Andersen – 289 wydań
Astrid Lindgren – 287
Walt Disney – 259
Tove Jansson – 134
Frances Burnett – 130
Wilhelm i Jacob Grimm – 129
Alexander A. Milne – 117
Rene Goscinny – 90
Carlo Collodi – 70

Lista rangowa pisarzy zagranicznych wskazuje wyraźnie, że w Polsce cieszą się uznaniem autorzy, których zalicza się do klasyki światowej.

Lista rangowa tytułów książek dla dzieci polskich pisarzy według liczby wydań w latach 1944-2012

M. Konopnicka: *O krasnoludkach i sierotce Marysi* – 67 wydań
J. Tuwim: *Lokomotywa* – 56
M. Konopnicka: *Na jagody* – 53
J. Brzechwa: *Brzechwa dzieciom* – 46
J. Tuwim: *Słoń Trąbalski* – 45
J. Brzechwa: *Akademia Pana Kleksa* – 44
J. Tuwim: *Rzepka* – 44
K. Makuszyński: *Koziołek Matolek* – 42
J. Tuwim: *Ptasie radio* – 42
M. Konopnicka: *Co słonko widziało* – 41
J. Korczak: *Król Maciuś Pierwszy* – 41
S. Jachowicz: *Chory kotek* – 40
J. Grabowski: *Puc, Bursztyn i goście* – 33
J. Tuwim: *Wiersze dla dzieci* – 33
M. Konopnicka: *Stefek Burczymucha* – 31

- M. Kownacka: *Plastusiowy pamiętnik* – 30
 Cz. Janczarski: *Jak Wojtek został strażakiem* – 30
 M. Jaworzakowa: *Jacek, Wacek i Pankracek* – 27
 M. Konopnicka: *Szkolne przygody Pimpusia Sadełko* – 27
 K. Makuszyński: *Małpka Fiki-Miki* – 26
 M. Jaworzakowa: *Oto jest Kasia* – 25

Na liście najczęściej wydawanych tytułów znalazły się dzieła uznanych polskich autorów, cieszących się stałą popularnością czytelników. W zdecydowanej większości utwory te należą do lektur szkolnych.

Lista rangowa tytułów książek dla dzieci pisarzy zagranicznych według liczby wydań w latach 1944-2012

- H. Ch. Andersen: *Baśnie* – 127 wydań
 J. i W. Grimm: *Baśnie* – 74
 C. Collodi: *Pinokio* – 68
 F. Burnett: *Tajemniczy ogród* – 61
 A. A. Milne: *Kubuś Puchatek* – 49
 H. Ch. Andersen: *Calineczka – dziecię elfów* – 44
 F. Molnar: *Chłopcy z Placu Broni* – 42
 A. A. Milne: *Chatka Puchatka* – 41
 A. Lindgren: *Dzieci z Bullerbyn* – 37
 L. Carroll: *Alicja w krainie czarów* – 36
 F. Burnett: *Mała księżniczka* – 35
 Ch. Perrault: *Bajki* – 33
 M. E. Knight: *Lassie wróć* – 31
 J.M. Barrie: *Przygody Piotrusia Pana* – 27
 H. Lifting: *Doktor Dolittle i jego zwierzęta* – 26

Tytuły książek dla dzieci autorów polskich i obcych o najwyższej liczbie wydań w latach 1996-2012

- H. Ch. Andersen: *Baśnie* – 69 wydań
 J. i W. Grimm: *Baśnie* – 50
 F. Burnett: *Tajemniczy ogród* – 40
 C. Collodi: *Pinokio* – 41
 M. Konopnicka: *O krasnoludkach i sierotce Marysi* – 30

- J. Brzechwa: *Akademia Pana Kleksa* – 24
 J. Tuwim: *Lokomotywa* – 24
 A.A. Milne: *Kubuś Puchatek* – 23
 H. Ch. Andersen: *Calineczka – dziecię elfów* – 22
 M. Konopnicka: *Co słonko widziało* – 22
 M. Konopnicka: *Na jagody* – 22
 A. A. Milne: *Chatka Puchatka* – 22
 A. Lindgren: *Dzieci z Bullerbyn* – 21
 J. Korczak: *Król Maciuś Pierwszy* – 20
 F. Burnett: *Mała księżniczka* – 19
 Ch. Perrault: *Bajki* – 19
 J. Brzechwa: *Brzechwa dzieciom* – 17
 S. Jachowicz: *Chory kotek* – 17
 J. Tuwim: *Słoń Trąbalski* – 17
 F. Burnett: *Mały lord* – 15
 A. Lindgren: *Pippi Pończoszanka* – 15

Lista rangowa tytułów z lat 1996-2012 wskazuje, że największą popularnością cieszą się bajki Andersena i braci Grimmów. Mniej znane są bajki Perraulta. Zapewne na poczytność i zainteresowanie poszczególnymi tytułami wpływa umieszczenie ich na liście lektur szkolnych lub realizowany na ich podstawie film (*Akademia Pana Kleksa*, *Pippi Pończoszanka*).

Trzeba też zauważyć, że książki dla dzieci niektórych pisarzy mogą być traktowane jako kolejne części tego samego (choć nie dosłownie) tytułu. Wówczas książki Tove Jansson o Muminkach miałyby łącznie 119 wydań, książki Astrid Lindgren o Pippi – 57 wydań, książki Alexandra Milne o Kubusiu Puchatku – 90 wydań.

Na uwagę zasługują też nowe cykle książek dla czytelników przedszkolnych lub rozpoczynających edukację, które przyzwyczajają czytelnika do swoich bohaterów, np. o żółwiu Franklinie autorstwa Paulette Bourgeois i Brendy Clark – 46 tytułów (np. *Franklin boi się ciemności*; *Franklin i przyjaciele*; *Franklin chce zdobyć odznakę*; *Franklin pomaga koledze*; *Franklin jedzie na obóz*; *Franklin mówi przepraszam*; *Franklin mały zapominałski*). Książki mają wyraźnie wychowawczy charakter, są ładnie ilustrowane i tanie. Jest też cała seria książek o Mysze Miki, Kaczorze Donaldzie i innych bohaterach filmów rysunkowych Walta Disneya. Pełnią one współcześnie taką rolę, jak dawniej serie typu „Poczytaj mi mamo”.

Zakończenie

Ogólnie, należy stwierdzić, że rynek literatury dziecięcej w okresie Polski Ludowej (1944–1989), sprzed zmian własnościowych, był dosyć stabilny zarówno w odniesieniu do wydawców, jak i autorów. Charakteryzował się stosunkowo małą liczbą wydawanych tytułów, natomiast wysokimi nakładami, wydawano więcej książek polskich niż zagranicznych, przy czym wydawane tytuły zaliczyć można w przeważającej mierze do klasyki narodowej i światowej. Głównym wydawcą literatury pięknej dla dzieci była „Nasza Księgarnia”, na drugim miejscu było wydawnictwo „Ruch”, na następnych: „Czytelnik”, „Iskry”, „Państwowy Zakład Wydawnictw Szkolnych”, „Wydawnictwo Literackie”, Wydawnictwo „Śląsk”⁶. Po 1990 roku wydawnictwa te zostały zdystansowane przez kilka innych, m.in.: „Olesiejuk”, „Egmont Polska”, „Zielona Sowa”, „Wilga”, „Siedmioróg”.

Choć po 1990 roku rynek literatury dziecięcej zaczął się zdecydowanie poszerzać, to jednak trzeba uznać, że jest grupa autorów polskich (Brzechwa, Tuwim, Konopnicka, Grabowski, Makuszyński) i zagranicznych (Andersen, Lindgren, Jansson, Milne, J. i W. Grimm), należących do klasyki literatury dziecięcej, którzy cieszą się stałym zainteresowaniem wydawców i czytelników, na co ma również wpływ umieszczanie ich od lat na liście lektur szkolnych. Spośród wielu nowych polskich autorów tylko nieliczni zyskali wyraźną popularność, a ich książki są wydawane częściej niż innych (Ewa Stadtmüller, Grzegorz Kasdepke, Anna Onichimowska, Joanna Papuzińska).

Bibliografia:

Bromberg A., *Książki i wydawcy. Ruch wydawniczy w Polsce Ludowej w latach 1944–1964*, Warszawa 1966.

„Ruch Wydawniczy w Liczbach”, Warszawa: Biblioteka Narodowa.

Wykaz działań katalogu rzeczowego w bibliotekach publicznych dla dzieci i młodzieży, oprac. G. Lewandowicz, Warszawa 1998.

⁶ Zob. A. Bromberg, *Książki i wydawcy. Ruch wydawniczy w Polsce Ludowej w latach 1944–1964*. Warszawa 1966, s. 182–184.

Jadwiga Sadowska
Uniwersytet w Białymstoku

**CHILDREN'S LITERATURE IN POLAND
IN THE LIGHT OF PUBLISHING STATISTICS (1944-2012)**

Fiction books for children and youth published in Poland in the years 1944-2012 are an average 20-25% of the total belles-lettres. For the years 1989/1990 was the state market and the state decided about publishing plans. Since 1990 the publishing market is a private market and about published books decide publishers and readers. The text presents a statistical analysis of published children's books, translations of foreign literature, a list of the most popular Polish and foreign authors and a list of the most frequently published books for children in the years 1944-2012. The analysis was based on the data from the statistical yearbook „Polish Publishing in Figures” being preparing at the National Library, Warsaw.

Key words: children's literature in Poland, publishing statistics (1944-2012)